

KURSPLAN ÅPEN DIALOG OG NETTVERKSMØTER BERGENSMODELLEN

Et samarbeid mellom Haukeland Universitetssjukehus Avdeling for rusmedisin og Kronstad DPS og Fjell kommune

Kursplan 2019 - 2020

Målgruppe:

Kurs i Åpen dialog (Open Dialogue, OD) og nettverksmøter er et tverrfaglig tilbud og vender seg til fagpersoner og erfaringskonsulenter i helse- og sosialfeltet.

Hva:

Åpen Dialog og nettverksmøter er et tilbud til deg som vil opparbeide kompetanse til å møte mennesker i kriser og andre problemsituasjoner, både individuelt og sammen med nære pårørende / sosialt nettverk. Kurset vil gi teoretisk forståelse av hvilken betydning sosial støtte fra familie og pårørende kan ha for mestring av ulike funksjonsnedsettende tilstander, som blant annet alvorlig rusmiddelbruk og psykiske vansker. Det vil også gi kompetanse i hvordan pårørende kan bli berørt, inkludert og ivaretatt i slike situasjoner. Kurset vil gi praktisk kompetanse til å gjennomføre individual- og nettverkssamtaler etter prinsipper fra Åpen dialog, og hvordan nettverkssamtaler hvor privat og offentlig nettverk involveres som medspillere i en behandlings- og endringsprosess kan gjennomføres.

Hvorfor:

Åpen dialog er en psykososial behandlingsramme som opprinnelig ble utviklet for å møte mennesker i ulike psykososiale krisesituasjoner. Tilnærmingen vektlegger styrking og mobilisering av ressurser hos pasient og familie / nettverk i situasjoner som de ikke alene har kapasitet til å håndtere. Tilnærmingen kan brukes både i akutte kriser og ved vedvarende problemsituasjoner.

Kriser kan ha en massiv innvirkning på menneskers tilværelse og livsløp. Veileder for psykososiale tiltak ved kriser, ulykker og katastrofer beskriver ulike reaksjoner som kan vedvare eller utvikle seg over tid hos individet. Dette er blant annet angst, bekymring, sinne, søvnvansker, hukommelses og konsentrasjonsvansker, sosial tilbaketrekning og vansker i kontakt med nære venner og familie, unngåelse, og ulike negative kroppslige reaksjoner. For familie og nettverksrelasjoner kan kriser utløse problemer knyttet til samspill, redusert kontakt, misforståelser og usikkerhet i nettverket om hvordan å forholde seg, og noen ganger så alvorlige samspillsproblemer at de ender med tap av nettverk og sosial isolasjon.

Å unngå unødig ventetid for utredning, behandling og oppfølging er et av målene ved pakkeforløpene i TSB og psykisk helsevern. Det har de senere år vært oppmerksomhet på å få til raskere oppstart i behandling for rusmiddelproblemer etter henvisning er sendt, og «Nasjonalt faglig retningslinje for behandling og rehabilitering av rusmiddelproblemer og avhengighet» anbefaler oppstart i behandling så raskt som mulig etter at pasient har formidlet et slikt behov. Åpen Dialog vektlegger umiddelbar respons som sentralt i sin tilnærming, å møte pasient og nettverk innen kort tid, 24-48 timer, etter kontakt har blitt etablert.

Retningslinjen anbefaler også involvering av og samarbeide med familie og

nettverk i samråd med pasient, og det er forskning som viser at rusproblematikk og psykiske lidelser i stor grad påvirker de nærmeste relasjonene. I tillegg kan involvering av familie og nettverk i behandlingen være viktig på avgjørende områder for pasientens liv og livskvalitet, og systematisk pårørende- og nettverksinvolvering bedrer resultatet av behandling og oppfølging. Dette har vært, og er, et område med stort forbedringspotensiale i både rusfelt og psykisk helsevern. Det er gjennom forskning og erfaringer grunn til å tro at det er lettere å involvere familie og nettverk tidlig i en problemutvikling og en behandlingsprosess, enn sent.

Sammenhengende og koordinerte pasientforløp er et annet mål med pakkeforløpene. Rusmiddelproblematikk og alvorlige psykiske lidelser er sammensatte lidelser som krever en helhetlig behandling, ofte over lang tid. En helhetlig behandling krever ofte at ulike instanser fra ulike forvaltningsnivå forplikter seg til samarbeid over tid. Det er derfor behov for en tilnærming som fra behandlingsstart bidrar til å binde sammen ulike fagperspektiver og helse- og sosialvesenets ulike "siloeer" i de faktiske behandlingsforløp. Åpen Dialog gir teoretisk grunnlag og praktiske verktøy i å etablere velfungerende behandlingsnettverk på tvers av tjenestenivå.

Økt brukermedvirkning og brukertilfredshet er også et av målene for pakkeforløpet. Åpen Dialog er en demokratisk og ikke-hierarkisk måte å møte pasient og nettverk på, hvor fokus er på at alle sine stemmer skal høres. Bruk av ulike feedback-verktøy kan integreres i en praksis basert på Åpen Dialog, og passer derfor godt sammen med målet om økt brukermedvirkning og brukertilfredshet.

Mål

Ved gjennomført kurs skal deltakere ha tilegnet seg:

- Teoretisk forståelse og forskningsgrunnlag for nettverkets betydning ved bedring fra akutte kriser, kronisk sykdom, problematisk rusmiddelbruk og psykiske vansker
- Kunne bruke spørsmål og kartleggingsverktøy som gir oversikt og sannsynliggjør involvering av familie og nettverk i behandlingen.
- Forståelse av Åpen dialog, hva det er og hvordan det gjennomføres.
- Praktiske fremgangsmåter for involvering av potensielt støttende nettverkspersoner fra første møte.
- Kompetanse og trygghet i å lede og gjennomføre samtaler om vanskelige tema
- Kompetanse og trygghet i å lede og gjennomføre samtaler med flere deltakere - nettverkssamtale / nettverksmøte / samarbeidsmøter
- Hvordan arbeide som team i slike situasjoner
- Teoretisk og praktisk kunnskap i bruk av reflekterende prosesser i slike samtaler.

Hvordan: Organisering og pedagogisk utforming

Kurset går over ti dager høst- og vår 2019-2020. Datoene for samlingene høst 2019 blir:

Samling 1: 19.-20. September

Samling 2: 15. oktober

Samling 3: 14.-15.november

Datoer for vårsemester vil bli klare innen oktober 2019. Det er ønskelig at kursdeltakere tar med lydopptak eller film fra klinisk arbeid til veiledning underveis i studiet.

PROGRAM HØST 2020

Samling 1, 2 dager, 19.-20. september: v/ Per Nilsen, Aud Eli Waage, Liv Golten, Øyvind Kalsås og Mark Stephen Hopfenbeck

- Presentasjon av ramme og mål for kurset
- Presentasjon av deltakere og forventninger til kurset
- Undervisning om Åpen Dialog som ramme og organisering av mental helse:
 - Opprinnelse
 - Utbredelse
 - Erfaringer
 - Teori
 - Forskning
- Undervisning om grunnleggende antakelser fra systemisk teori som Åpen Dialog er utviklet fra, og implikasjoner for praksisutøvelse
- Inndeling av veiledningsgrupper
- Undervisning i spørsmål og kartleggingsverktøy for pårørendeinvolvering
- Øvelse: Hvordan konkret gå frem for å involvere pårørende i større grad på din arbeidsplass, bevisstgjøring og handlinger
- Gjennomføre øvelse med Innledende spørsmål, samt enkel lytting - respons med flere deltakere i et nettverksmøte / samarbeidsmøte.
- Bevisstgjøring: Hva skjer med oss selv under et nettverksmøte, og hvordan ivareta oss selv? Samtale og refleksjon.

- Skriv ned tanker og følelser om hvor du er nå. Samle inn, ta vare på til siste samling.
- Informasjon om nettverksforum

Oppgave til samling 2: Utvikle en fremgangsmåte for å involvere nettverksmedlemmer på din arbeidsplass. Gjennomfør minst en nettverkskartlegging. Beskriv hvordan det var og hva du ønsker veiledning på.

Samling 2, (15. oktober):

Før lunsj: Systemisk grunnlagsforståelse og innganger til samtaler.

- Gode innledninger til nettverksmøter og samarbeidsmøter
- Aktiv og radikal lytting
- Gode responser på nettverksmøtedeltakeres utsagn
- Hvordan vi sikrer at alles stemme blir hørt
- Bruk av sirkulære spørsmålsstillinger
- Bruk av reflekterende samtale mellom møteledere
- Gode oppsummeringer og avklaringer før møtets avslutning

Etter lunsj: Øving på nettverksmøte

Oppgave mellom samling 2 og 3: Gjennomføre minst en samtale med fokus på innledning, lytting og refleksjon over det deltakere i et møte med flere deltakere faktisk har sagt.

Samling 3, 2 dager, Tore Dag Bøe og Per Arne Lidbom (14. - 15. november): Kraften i å være åpen og lyttende. Fokus på hva som skjer med den enkelte under et nettverksmøte, og hvordan forholde seg til det, blant annet med reflekterende team / reflekterende samtale.

Oppgave mellom samling 3 og 4: Ønskelig med lydopptak eller film fra en samtale med flere deltakere, hvor en bruker reflekterende samtale som metode.

PROGRAM VÅR 2020

Samling 4: Hva vet vi fra forskning på feltet. (foreleser ikke klar)

Oppgave mellom samling 4 og 5 Lydopptak eller film fra en samtale med flere deltakere, hvor en bruker et eller flere sirkulære spørsmålsstillinger, reflekterende

samtale som verktøy, og avsluttende oppsummering og klare avtaler knyttet til veien videre.

Samling 5: Gjennomgang og analyse av film eller lydopptak fra en samtale. Reflekterende samtale som verktøy i samarbeids- og nettverksmøter. Øvelser på innledning, refleksjon og oppsummering i grupper.

Samling 6:

Før lunsj: Oppsummering av det vi har lært så langt:

- Spørsmål og kartlegging av sosialt nettverk
- Gode innledninger til nettverksmøter og samarbeidsmøter
- Aktiv og radikal lytting
- Gode responser på nettverksmøtedeltakeres utsagn
- Hvordan vi sikrer at alles stemme blir hørt
- Bruk av sirkulære spørsmålsstillinger
- Bruk av reflekterende samtale mellom møteledere
- Gode oppsummeringer og avklaringer før møtets avslutning

Etter lunsj: Veiledningsgrupper med gjennomgang og analyse av video eller lydopptak.

Oppgave mellom samling 6 og 7: Skrive refleksjonsnotat om hva dette kurset har endret vedrørende hvordan en tenker rundt psykososiale problemer og gjennomfører egen praksis

Samling 7, 2 dager:

Dag 9: Hvilke erfaringer har blitt gjort gjennom 30 års praksis i Finland? Går det an å si at det passer bedre for noen grupper enn andre grupper?

Dag 10: Hvordan integrere det vi har lært i vår praksis, og hva er viktig videre?

OBS: Mindre endringer i planen kan forekomme frem mot og under kurset.